

Soru-Cevap

Tasvir (Suret Yapmanın) Şerî Hükümü

Ahmad AlHashlamon'a

Soru:

Esselamu Aleykum. Ben Ahmed Visam AlHashlamon, Hizb-ut Tahrir gençlerinden biriyim. Sizden cevaplamanızı istediğim sorularım var: 1- İslam'da resim çizmenin hükmü nedir? 2- İnsan vücudunun azalarını çizmenin hükmü nedir? 3- Resim, heykelin hükmüne intibak eder mi? Teşekkür ederim.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh...

Daha önce resim çizmek (suret yapmak) hakkında eksiksiz bir şekilde cevap vermiştik. Anlaşılan sen o cevabı görmemişsin. Cevap, hem senin sorduğun meseleler, hem de aynı konu hakkındaki diğer meseleler ile ilgilidir... Sana cevabın metnini tekrar aktarıyorum:

(Resim çizimi ile ilgili sorulara cevap vermeden önce şu iki hususu vurgulamak isteriz:

Birincisi: Aşağıdaki cevaplar, resim çizme, yani elle resim çizmenin şeri hükmü hakkındadır. Hadislerde varit olan mana işte budur ve "fotoğraf" makinesi ile resim çekmek değildir. Zira bu, (fotoğraf makinesi ile resim çekmek) mubah olup hadisler buna intibak etmez.

İkincisi: Aşağıdaki cevaplar, gölgesi olmayan yassı düz resimler/suretler hakkındadır. Soruyla ilgili tüm dalları detaylandırılmıştır...

Üçüncüsü: Gölgesi olan tasvir, yani sorunuzda “en-Nahtu-heykel” kelimesiyle ifade ettiğiniz heykellere gelince; cevabın sonunda açıklandığı üzere bunlar haramdır...

Birincisi: Gölgesi olmayan, yani yassı düz resimlerin resmini çizmek “suretini yapmak” hakkındaki soruların farklı dallarıyla cevapları:

Birinci ve ikinci sorular açısından olana gelince:

* Resimleri düzenleme ve düzeltme, (yani kırıksıklıkları gidermek, göz rengini veya yüzün bazı özelliklerini değiştirmek ve benzerleri gibi...)

* Gerçeğe benzer insan ve hayvanların resmi çizmek...

Bu iki soru, ruhu olan şeyleri çizmek veya kırıksıklıkları ve yüzün bazı özelliklerini gidermek gibi ruhu olan şeylerin resimleri üzerinde el çizimi ile yapılan değişikliklerle ilgilidir... İster kalem isterse "bilgisayar" üzerinde "fareyi" kullanarak çizilen resim olsun delillerde varit olan haramlılık buna intibak eder. Zira insan çabası ile çizilen resim ruhu olan bir şeyi taklit etmek olduğu sürece, haramlılık buna intibak eder. Buhari, İbn-u Abbas'ın hadisinden şöyle dediğini tahrir etmiştir: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: مَنْ صَوَّرَ صُورَةَ فَإِنَّ اللَّهَ مُعَذِّبُهُ حَتَّى يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ فِيهَا أَبَدًا **“Kim bir resim/suret yaparsa Allah, yaptığı resme ruh üfleyene kadar ona azap eder. Hiçbir zaman ona ruh üfleyecek de değildir.”** İbn-u Ömer kanalıyla Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in şöyle buyurduğunu tahrir etmiştir: **“Bu resimleri/suretleri yapanlar kıyamet günü azap görürler. Onlara; Yarattıklarınıza haydi hayat verin denir.”**

Üçüncü ve dördüncü sorular açısından olana gelince:

* Baskıda hazırlanan suret ve resimleri kullanmak.

* Kendi resmim yerine başka tasarımcıların suretlerini veya resimlerini ya da logolarını kullanmak.

Yani soruyu soran kişi tarafından çizilmeksizin bunların başkaları tarafından alıntılanması. Buna intibak eden resimleri elde etmenin hükmüdür. Bu da üç çeşittir:

a- Eğer bu resimleri namaz seccadesi veya mescit perdeleri veya mescitlerin reklamları ve ilanları ve benzerleri gibi ibadet mekanlarında kullanılan şeylerin üzerine koymak için alıntılanmışsanız... bu haram olup caiz değildir. Buna dair delillerden bazıları şunlardır:

İbn Abbas'ın şu hadisidir: Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem, içindeki resimler imha edilinceye kadar Kabe'ye girmeyi reddetmiştir. Dolayısıyla Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'in resimler imha edilmedikçe Kâbe'nin içerisine girmeyi reddetmesi, ibadet mekanlarına resim asılmasının kesin olarak terk edilmesine dair bir karinedir. Dolayısıyla mescitlerdeki resimlerin haram olduğuna dair bir delil olur:

İmam Ahmed, İbn Abbas'tan şu hadisi tahrir etmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem, beytin, yani Kabe'nin içerisindeki resimleri görünce girmede ve onların imha edilmesini emretti.”**

b- Eğer başkası tarafından çizilen resimleri ibadet mekanı dışındaki yerlerde kullanmak amacıyla alıntılanmışsanız; varit olan deliller bunun caiz olduğunu beyan etmiştir:

- Mekruh olmakla birlikte resim, evin perdeleri veya kültürel kurumların açıklama araçları gibi ihtiram veya tazim mekanlarında veya giyilen tişört veya elbise üzerinde... veya ibadetle bir ilgisi olmayan okullarda, ofislerde, ilanlarda kullanmak veya odanın girişine asmak veya görüntüyü güzelleştirmek için giymek ve benzeri amaçlarla alıntılanmışsa... bunların hepsi mekruhtur.

- Mubahtır; yer halısı veya üzerinde uyunan ve yatılan “minder” veya üzerine yaslanılan yastıklar veya yerde çiğnenen resimler ve benzerleri gibi ibadet mekanları ve ihtiram mekanları dışındaki yerlerde kullanmak amacıyla alıntılanmışsa... bunların hepsi mubahtır.

Buna dair delillerden bazıları şunlardır:

Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'i şöyle derken işittim lafzıyla Muslim'de geçen Ebi Talha'nın şu hadisidir: **“Köpek ve resmin olduğu eve melekler girmez.”** Muslim'in rivayet ettiği kanaldan gelen rivayette ise şöyle denilmiştir: **“Çizgili elbise müstesna.”** Bu, çizgili elbisenin istisna edildiğine delalet etmektedir. Bunun mefhumu ise; çizgili elbise olan, yani çizgili resmin olduğu eve melekler girer demektir.

Bu da düz yassı resmin, yani “çizgili elbisenin” caiz olduğu anlamına gelmektedir. Çünkü melekler, içerisinde düz resmin olduğu eve girer. Ancak bu caizliğin türünü açıklayan başka hadisler de varit olmuştur:

- Aişe Radiyallahu Anhe'nin hadisidir ki Buhari, onun şöyle dediğini tahrir etmiştir: **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem yanıma girdi ve evde üzerindeki resmin olduğu bir örtü vardı. Bunun üzerine yüzünün rengi attı sonra da perdeyi aldı ve yırttı.”** El-Kırâm, bir tür elbisedir ve evin kapısına perde olarak asılır. Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'in yüzünün renginin atması ve örtüyü yırtması, üzerinde resim olduğunda örtünün kapıya asılmasının terkinin talep edilmesi mesabesindedir. Bu, içerisinde “çizgili elbise” resminin olduğu eve meleklerin girmesinin caizliğine ilhak edildiğinde, terkin talep edilmesinin kesin olmadığına, yani mekruh olduğuna delalet etmektedir. Çünkü bu resmin mekanı, kapıya asılmış örtü içerisindeki mekanıdır. Bu ise ihtiram (saygı) mekanıdır. O halde resimlerin ihtiram (saygı) mekanına konulması mekruhtur.

- Ahmed'in Cibril Aleyhi's Selam'ın Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'e olan kavlinden tahrir ettiği Ebi Hureyra'nın şu hadisidir: **“Örtünün parçalamasını ve ondan iki yer minderini yapılmasını emret.”** Cibril, Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'e örtünün ihtiram mekanından kaldırılmasını ve iki yer minderini yapılmasını emretti. Bu da başkalarının çizdiği resimleri ihtiram mekanı dışındaki yerlerde kullanmanın mubah olduğu anlamına gelmektedir.

- **Beşinci ve altıncı sorular açısından olana gelince:**

* İnsan veya hayvan sembolleri çizmek; (örneğin “yaya geçidi” veya “yangın kapısı” veya “köpeklerle gezinti yasaktır” gibi yol levhaları.)

İnsan veya hayvan vücudunun azalarını çizmek; (tokalaşma görüntüsü veya işaret parmağı veya at başı... saç gibi.)

Bu iki sorunun cevabı şöyledir:

Çizilen semboller, ruhu olan bir resme delalet ediyorsa bu, haramdır. Çünkü hadisler haram olanı, ruhu olanın haram kılınması şeklinde vasfetmiştir. Bu vasıf, tam veya yarı resme veya el veya benzerleri gibi vücudun belirgin azalarıyla bitişik başa intibak eder.

Semboller, sadece el resmi veya bir şeye işaret eden parmak resmi veya tokalaşan iki el resmi veya benzerleri gibi ruh sahibi bir resme delalet etmiyorsa... haramlılık buna intibak etmez.

Vücudun belirgin azalarıyla bitişik olmaksızın sadece baş resmine gelince; bu hususta fıkıh ihtilaf vardır. Bana göre racih olan; vücudun herhangi bir azasıyla ile bitişik olmaksızın sadece başın haram olmamasıdır. Çünkü Cibril Aleyhi's Selam'ın Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'e heykellerin başı koparıldığında artık haram sayılmayacağını söylediği Ebu Hureyra'nın hadisi gibi ağaç şeklinde kalması için heykellerin başını koparmayı caiz kılan hadisler vardır.: فَمَرُّ بِرَأْسِ التَّمْثَالِ يُقَطَّعُ فَيُصَيَّرُ كَهَيْئَةِ الشَّجَرَةِ “Evin kapısındaki heykelin başının koparılmasını emret ki ağaç şekline dönüşsün.” ... “...Heykelin başının koparılmasını ve ağaç şekline dönüştürülmesini emret...” [Ahmed tahrir etti] Bu hadisin manası; sadece başın, sadece heykelin geri kalanının, yani bunlardan her birinin haram olmaması demektir. Şöyle denilmez: Haram olmayan şey, başı koparılmış heykelin cismidir. Fakat (gövdeden) ayrılmış baş ise haramdır. Çünkü Cibril, Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem'e heykelin başının koparılmasını emretmesi bu koparmanın caiz olması, dolayısıyla buna terettüp eden şeylerin de caiz olduğu anlamına gelmektedir.

Bilinmelidir ki Hanbeliler ve Malikiler, sadece başı caiz görmektedirler. Şafililer ise bu hususta ihtilaf etmişlerdir... Zira onların fakihlerinin ekseriyeti sadece başı haram görürlerken diğerleri bunu caiz görmektedirler.

- **Yedinci ve sekizinci olan son iki soru açısından olana gelince:**

* Gerçeğe benzemeyen insan ve hayvan resimleri çizmek; (karikatür gibi.)

* Aslen gerçekte var olmayan hayali masal karakterleri çizmek.

Bu iki sorunu cevabı: Bu resimler, gerçeğe benzemese dahi ruh sahibi bir varlığa delalet ettiği müddetçe haramdır. Çünkü nasslar buna intibak etmektedir. Zira Resul Sallallahu Aleyhi ve Âlihi ve Sellem, Muslim'in tahrir ettiği hadiste Aişe Radiyallahu Anhe'ye üzerinde kanatları olan at resminin olduğu kapıdaki örtüyü yırtmasını emretmiştir. Tabii ki gerçekte kanatları olan at diye bir şey yoktur.

Muslim, Aişe Radiyallahu Anhe'den şöyle dediğini tahrir etmiştir: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ سَفَرٍ وَقَدْ سَتَرْتُ عَلَى بَابِي دُرْنُوكًا فِيهِ الْخَيْلُ ذَوَاتُ الْأَجْنِحَةِ فَأَمَرَنِي فَنَزَعْتُهُ “Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, seferden döndü ve ben de kapımın önüne üzerinde kanatları olan at resminin olduğu bir dürnuk sermiştim. Bunun üzerine onu yırtmamı emretti.” Dürnuk: Bir tür örtüdür.

Üçüncüsü: Gölgesi olan resimlerin cevapları: Yani “en-Nahtu” heykellerin cevapları:

Ruhu olan heykellerin haram olmasından çocuk oyuncakları istisna edilmiştir. Buna dair delillerden bazıları şunlardır:

- Ahmed, Ebu Hureyra'dan şöyle dediğini tahrir etmiştir: Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle demiştir: أَنَا جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: إِنِّي كُنْتُ أَتَيْتُكَ اللَّيْلَةَ فَلَمْ يَمْنَعْنِي أَنْ أَدْخُلَ عَلَيْكَ الْبَيْتَ الَّذِي أَنْتَ فِيهِ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ فِي الْبَيْتِ تَمَثَالٌ رَجُلٍ... فَمَرُّ بِرَأْسِ التَّمْثَالِ يَقَطَّعُ فَيُصَيَّرُ كَهَيْئَةِ الشَّجَرَةِ... فَفَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ “Bana Cibril Aleyhisselam gelip şöyle dedi: Ben sana gece geldim. Zira içerisinde senin olduğun eve girmeme engel olan bir şey yoktu. Ancak evde bir adam heykeli olması hariç... Bir heykel başı ile karşılaştığında onu parçalıyor, o da ağaç gövdesi gibi oluyordu... Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem böyle yapıyordu.”

- İbn Abbas'tan rivayet edilmiştir: Ona bir adam gelip dedi ki; Ben bu resimleri çiziyor ve bu resimleri de yapıyorum. Onlar hakkında bana fetva ver. Bunun üzerine o; bana yaklaş, dedi. O, elini başına koyasıya kadar ona yaklaştı. (İbn Abbas) dedi ki; Sana Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'den işittiğimi haber vereyim. Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'i şöyle derken işittim: **“Her suret yapan ateştedir. Yaptığı her surette onun için bir nefis/can verilir. O suret cehennemde ona azap eder.”** Tasvir, bir şeyin suretini (görüntüsünü) çizmektir. Heykelleri yapmak da tasvirden olup “en-Naht-heykeli de” kapsamaktadır. Resim çizmenin kendisi veya heykeller, resimlerle bir araya getirilen bir surettir. Aynı şekilde lügatte buna tasvirler (suretler) denilmekte olup heykelleri de kapsamaktadır.

Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in Ali'yi bir seriyyeye gönderdiği ve ona şöyle dediği rivayet edilmiştir: لا تذر تمثالاً إلا هدمته **“Ortada yıkmadığın bir heykel bırakma.”** [Müslim rivayet etti.]

Hakeza ister gölgesi olan “heykelin” resmi olsun isterse gölgesi olmayan bir resim olsun can taşıyan tüm resimler haramdır.

Çocuklar için karikatür resimleri veya çocuklar için hayali resimler veya onları eğlendirmek ve teselli etmek veya onları eğitmek amaçlı resimler gibi sayet bu resimler çocuklar için olursa, bunlar haram olan resimlerden istisna edilmiştir... Bunların hepsi bu hususta varit olan delillerden dolayı caizdir. Bu delillerden bazıları şunlardır:

Ebu Davud, Aişe Radiyallahu Anhe'den şöyle dediğini tahrir etmiştir: قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَةِ تَبُوكَ أَوْ خَيْبَرَ وَفِي سَهْوَتِهَا سِتْرٌ فَهَبَّتْ رِيحٌ فَكَشَفَتْ نَاحِيَةَ السِّتْرِ عَنْ بَنَاتٍ لِعَائِشَةَ لَعِبَ لَعَبٌ فَقَالَ مَا هَذَا يَا عَائِشَةُ قَالَتْ... **“Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Tebuk veya Hayber gazvesinden döndü. Sehvesinde bir örtü vardı. Derken bir rüzgar esti ve örtünün Aişe'nin oyuncak kız (bebekleri) üzerindeki tarafı açıldı. Bunun üzerine (Allah'ın Rasulü) dedi ki: Bu nedir ey Aişe? Dedi ki: (Oyuncak) kız bebeklerim...”**

El-Buhari'nin şöyle dediğini tahrir ettiği Aişe Radiyallahu Anhe'nin şu dediği hadisidir: كُنْتُ... أَلْعَبُ بِالْبَنَاتِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **“Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in yanında (oyuncak) kız (bebeklerle) oynuyordum...” Yani kız şeklinde (oyuncaklarla) oynuyordum demektir.**

El-Buhari'nin tahrir ettiği Rabia Bintu Mauz el-Ensâriye'nin şu hadisidir: ... وَفِي رَوَايَةٍ... **“Onlara yünden oyuncak yapardık -Muslim'in rivayetinde ürettirdik-. Onlardan biri ağladığında iftar oluncaya kadar bu oyuncacı ona verirdik.” Yani iftar vaktine kadar onları oyuncakla oyalardık demektir.**

Bu hadislerin tamamı, ruhu olan heykel şeklinde olsa dahi çocuk oyuncaklarını caiz kılmaktadır. Böylece her ne şekilde olursa olsun düz resim şeklinde olduğunda çocuk oyuncaklarının caiz olması evla babındandır.) Bitti.

Umarım bu cevapta, sorunuzun cevabının yanı sıra ilgili diğer cevapları da bulmuşsunuzdur.

Kardeşiniz
Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 20 Cumâde's Sâni1438
M. 19/03/2017

Cevaba, emirin aşağıdaki web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<http://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/3788/>